

Helaas, aan de blijde verwachtingen werd maar een heel kort leven gegund! Onmiddellijk na de voorlezing ervan brak op de synode een heftige kritiek los op wat we boven citeerden.⁶⁾ Zelfs werd het besluit genomen om — volgens een bekend recept — dit van een gansch anderen dan den traditioneel-synodalen geest getuigend stuk niet in de acta op te nemen.⁷⁾ Wel werd deze beslissing later weer herroepen, maar dan toch zóó, dat het belangrijke document alleen in gewijzigden vorm een plaats in de synodale annalen zou ontvangen.⁸⁾ En het voorstel om de feitelijk toch nog zeer milde kritiek op enkele gedragingen van de vroegere synodes uit te brengen had geen schijn van kans tot een besluit te worden verheven en werd daarom maar gauw door de commissie terug genomen!⁹⁾

Wat evenwel ook in den molen der kritiek werd vermalen, of temidden van het drukke synodale bedrijf verloren ging — het voorstel om de leeruitspraken van 1905—42 te vervangen, werd met een flinke meerderheid aangenomen.¹⁰⁾

Het is bekend hoe men over die vervanging heeft gejuicht! Alles was nu anders geworden! „We zijn van 1905 af!” werd alom als een refrain gezongen. De H. J. Spier deed zelfs luide den volke kond, dat de Synode in dogmatische Prof. Schilder volkomen zijn zin had gegeven! Voorts waren „tal” van bezwaren der „bezwaarden” voor goed weggenomen. En speci-

⁶⁾ Zie: Kerknieuws-Scheps, 23 Febr. 1946, No. 147.

⁷⁾ Acta, art. 112, p. 33.

⁸⁾ Acta, art. 237, p. 62. Uiteraard werd hier uit het in de acta (bijlage XXXII) opgenomen rapport geciteerd. Hoe het oorspronkelijke luidde is ons niet bekend. In het Kerknieuws van Scheps wordt het slot van het door Dr Prins voorgelezen rapport als volgt verslagen: „Deze synode biedt vrijwel de laatste kans om te komen tot sanering van de heerlijk ontreddende kerkelijke toestanden. Wordt door de synode geen radicale stap gedaan, dan zal de scheur blijven bestaan en zich verbreden. Een tot dusver trouw gebleven groep kerkleden zou heengaan. Halve maatregelen helpen hier niet”. Zie No. van 16 Febr. 1946, No. 146.

⁹⁾ Acta, art. 234, p. 62.

¹⁰⁾ Acta, art. 195, p. 47.

SOUVEREINITEIT in heel den kring

Dit is de rechtsregel van het huis:
„Op den top van den berg zal het geheele gebied ervan in het rond allerheiligst zijn”. Zie, dat is de rechtsregel van het huis!
Ezech. 43 : 12
(vert. A. Noordzij, K.V.)

Wie mocht denken, dat het vraagstuk van „kerk” en „politiek” en „kringen” van meer of minder en zus en zoo in zedelijk opzicht eerst heden ten dage onze aandacht gespannen houdt en dat de vrijmaking der laatste jaren daaraan bijzonder debet is, kan uit Ezechiëls tempelprediking wel anders vernemen. Het bleek ons reeds in de voorgaande weken onder deze zelfde rubriek, hoezeer dit hoofdstuk verband houdt met en zijn eigen woord spreekt over de verhouding van tempel en paleis, Godshuis en koningshuis. En nu komt dit vers ook dienaangaande tot een voorloopige afsluiting en samenvatting. En wanneer de Heere in deze proclamatie kort samenvat den centralen en fundamenteelen rechtsregel van heel dat tempelhuis en -complex en heel het verkeer daarin en daaromtrent, is het als trekt Hij een dikke streep onder en door het verleden en kondigt Hij een bedeeling aan van nog veel triomfantelijker en soevereiner tempelglorie dan tevoren ooit gekend is geweest. Dit woord immers heet „de rechtsregel” of (Statenvertaling) „de wet” des huizes en wil blijkbaar zijn het kort begrip van „al de rechtsnormen en rechtsregels” waarmee Ezechiël het volk bekend heeft te maken, indien het door het eerste onderzoek der tempelmaquette zich tot heuse ootmoedige schaatste heeft laten bewegen (vs 11, 10). Welnu, in dit kort begrip formuleert God zóó krachtig den regel van soevereine heilichheid, dat het volk, gewend als het was het gezag van den eenen „kring” (het paleisgebied) en den anderen (het tempeldomein) tegen elkaar uit te spelen, gewend als het ook was door gemeenzaamheid misbruik te maken van de door God zelf aangewezen gradatie in heilichheids„kringen” binnen het tempeldomein zelf, nu zoo duidelijk zich geconfronteerd zal weten met de jaloeschheid van den Souverein die van elke duimbreed zegt „Mijn”, dat er niet meer aan te ontkomen valt.

In de eerste plaats dus maakt deze rechtsregel een radicaal einde aan de mogelijkheid om tegen de soevereiniteit van de heilichheid des tempels uit te spelen die van de waardigheid en betrekkelijke zelfstandigheid van het koninklijk paleis.

Wat tusschen die beide een hardnekkige en onheilge concurrentie bestond, in dien zin dat het paleis met zijn nationale politiek ter zijde drong het gezag van den tempel, het Woord Gods, de profetie en het priesterschap, hebben wij bij de voorgaande teksten reeds in herinnering gebracht. En ditmaal citeren

aal — leest niet least, zei hij — was het „monster der duistere tyrannie”, de binding aan de zinsede van 1905, vernietigd!¹¹⁾

Wat wilde men meer?

Was het niet al botertje, tot den boom toe?

Om de waarheid te ontdekken zullen we weer rustig moeten lezen en eerlijk aanvaarden wat zwart op wit werd gezet en zoo tot op den huidigen dag van kracht is gebleven.

Doen we dat, dan merken we al heel gauw, dat de zaken een beetje anders staan dan de over de vervangingsformule jubilerende gemeente ons zou doen vermoeden.

Reeds het rapport, dat de Commissie, welke het concept voor een vervangingsformule moest opstellen, uitbracht vertelt ons heel andere dingen!

„Van stonde aan — zoo lezen we daarin — was uw commissie eenparig van oordeel, dat zulke redenen (n.l. om tot vervanging van de vroegere leeruitspraken over te gaan) niet liggen in den zakelijken inhoud der uitspraken van 1905 en 1942. Er heeft in uw commissie geen verschil van meening bestaan over de vraag, of de vroeger beleden waarheden aangaande het verbond Gods, aangaande het verband van verkiezing en verbond, aangaande het verband van doop en wedergeboorte, gehandhaafd moeten worden. Alle leden der commissie achten het gewenscht, dat de synode dit in ieder geval uitspreke”.¹²⁾

Geheel overeenkomstig den wensch en het desbetreffende voorstel sprak de synode dan ook uit

„dat de zakelijke inhoud der betreffende uitspraken van 1905 en 1942 als in overeenstemming met Schrift en belijdenis niet prijsgegeven mag worden”.¹³⁾

Is dit al zoo helder als kristal — ook de inhoud van de vervangingsformule zelf is in dezen duidelijk. Daarover de volgende week.

C. V.

¹¹⁾ Vrije Moeder der geloovigen, p. 23/4.

¹²⁾ Acta, Bijlage XVII, p. 89, vgl. ook Bijlage XXXII, p. 148.

¹³⁾ Acta, art. 197, p. 48.

UIT DE SCHRIFT

Openbaring 2 : 8-11

Die stierf en Die weer levend werd,
Verwinnaar van den dood,
weet al uw leed, uw nood.
Wat mond er zich ook openspert
tot last'en en tot haten,
wil u op Mij verlaten!

Zie, u wacht ook gevangenis.
Vrees die verdrukking niet,
weet, dat Myn oog u ziet.
Uw armoe, die uw rijkdom is
tijdt om beproefd te worden
de haat van Satans horden.

Getrouwen tot den eersten dood,
u wacht de levenskroon
van Davids Grooten Zoon.
Hoor naar den Geest in al uw nood.
Gij zult de aarde erren,
den tweeden dood niet sterven.

ADRIAAN VAN BOVEN.

(Melodie Psalm 121, rhythmisch.)

leden en zijn steeds weer opdringende en veldwinnende deformatie-door-paleisconcurrentie: alle rechtsbe- trachting in en om den nieuwen tempel zal beheerscht worden door den soevereinen grondregel, dat op heel den bergtop het gansche tempel- gebied in het rond allerheiligst, heilichheid der heilicheden, heilige der heiligen, zal zijn. En per re- trein wordt het nogmaals klaroenschallend uitgeroe- pen: Zie, dat is de rechtsregel van het huis! Weet het Israël, dat er nu maar één allesbeheerschende en allesbepalende kring zal zijn, namelijk het heele tem- pelgebied in het rond. Weet het, dat deze tempel geen paleis nevens zich dulden kan. Want God zal zijn al- les in al len. En wanneer dat nieuw-testa- mentisch met zich brengt, dat de Vorst, de Messias, in het oogenblik, waarin Hij Zijn volk zal hebben ver- lost niet alleen, maar ook gebracht heeft definitief tot den Vader, tevens ook van Zijn bijzondere, tijde- lijke exousia afstand doet aan dien Vader (1 Cor. 15 : 28), dan beteekent het in deze nog altijd oud- testamentisch ingekleede toekomstteekening op zijn minst, dat ook „de vorst” geen eigen gloriecentrum nevens dat des Heeren op den tempeltop mag behou- den of verkrijgen, omdat zulk centrum alleen toekomt den eenen Souverein, die geen schijn van concurren- tie naast zich dulden kan.

Daarom dus, het paleis van den bergtop geëlimi- neerd, en deze eenige berghoogte geheel en al door den tempel geannekeerd. Maar om den triomf volko- men te maken in deze voorstellingswereld van den ouden dag, zal dan ook binnen dien tem- pelkring zelf alle betrekkelijkheid, alle gra- datie in heilichheidskringen zijn opgeheven.

Immers, niet alleen heeft de tempel het paleis van den berg verdronen, maar ook nu heeft het „aller- heiligste” het minder-heilige van het tempel- gebied als het ware weggevaagd. Want al hetgeen over den ouden tabernakel en den ouden tempel was verordend en betracht, werd toch beheerscht door de gradatie in drie wel onderscheiden en ook scherp ge- scheiden heilichheidskringen: die van het „allerhei- ligste”, het „heilige der heiligen”, en den „voorhof”. En nu is er al weer geen sprake van, dat die onder- scheiding hier wordt opgeheven, want deze tempel- beschrijving blijft op datzelfde stramien van Mozes en Salomo gebouwd. En zelfs worden nieuwe voor- schriften gegeven, die accentueeren de hoogheiligheid en ongenaakbaarheid-voor-alle-„bloote”-creatuur van dien God, die opnieuw intrek neemt in Zijn, nu nieu- wen, tempel — we denken aan de gesloten Ooster- poort, 44 : 2, 3. Maar evenzoo goed wordt nu al bij voor- baat afgesneden elke gedachte, als zou zulks alles beteekenen, dat aan de eene plaats het tempeldomein minder heilig zou zijn dan op de andere, dat dus voor den een de heilichheid van het tempelverkeer ook maar eenigszins mindere eischen met zich zou brengen dan voor den ander, dat er hier nog wel iets bij door kan wat in gindsch vertrek niet te dulden ware.

Wil dat zeggen, dat God zich vroeger heeft ver- gist, toen Hij uit paedagogische motieven drieërlei heilichheidskring in den tempel proclameerde? Maar integendeel, die zich vergist hebben, zijn die kin- den en leerlingen zelf, kortzichtig, ja eigenwillig, als zij waren door die gradatie te gebrui- ken precies naar de andere zijde als waarin de groote Tempelbouwer het had bedoeld. Immers, elke gra- datie kan naar twee kanten wor- den gebrukt. Wanneer een koning zich om- geeft met een ladder van hoogte en lage ambtenaren om te verhinderen dat zoomaar iedereen tot hem kan doordringen, kan daar ook iemand zijn die juist nu in een oogenblik tot den koning weet door te dringen, omdat hij de slechte kunst van het omkopen ver- staat; de ladder die op een afstand wilde houden, gemeenzaamheid wilde voorkomen, en door de schuch- tere ziel ook zoo begrepen werd, wordt door den bru- talen mensch, die de halve wereld heeft, des te vlot- ter betreden. En wanneer de Pieterskerk te

Rome een ontzag- slechte elke tree- zulke bij- kunstje men.

Welnu, de drie Niet, dat achter h- zoo, dat- nen-tro- zich zijn- schieden- het refr- lijke — het volk- zich nan- door de- zich, die- onheilg- bruikte- nexatie- God bed- gedaan- gen Hel- te verzo- ger dat- bonden- handen- der recl- ontwik- tempel- heeft ve- gaan, d- hetwelk- voorziet- gaan, d- bergtop- in het- zal eve- verborg- nen, bo- priester- dus de- scheide- is hier- verschil- tekeni- zelfs v- eer. Di- „zeer- het gel- leviete- zijden, 506). 2 is het Wan- staat Gods v- ken, de Naam- nog we- nu: al-

Wel- neer d- zoudt- dertier- alle ka- recht- hebt g- God is- hartig- de on- werd- de on- aan de- teerd- ontwik- openbi- histori- van z- tisch- wordt- menw- onvins- om d- camot- ook d- man- nieuw- te ho- neme- kend, Sina- schel- willig- gordij- meer- Do- oen. t- op, n- toe. kom- digen